

MRTVI TO VIDIA INAZ

José López Rubio

SLOVENSKÉ
KOMORNÉ
DIVADLO

Tomáš Grega, Kamila Antalová,
Ján Kožuch, Daniel Žulčák

Ján Kožuch

Slovenské komorné divadlo Martin
uvádza v slovenskej premiére

José López Rubio

MRTVI TO VIDIA INAK

Preklad **Roman Brat**

Dramaturgia **Róbert Mankovecký**

Scéna **Jozef Ciller**

Kostýmy **Marija Havran a.h.**

Hudba **Daniel Heriban**

Réžia **Lubomír Vajdička a.h.**

Predstavenie vedie Janka Nosálová

Text sleduje Darina Mázorová

Premiéra 12. júna 2015 v Národnom dome SKD Martin

Štvrtá premiéra divadelnej sezóny 2014/2015
556. premiéra Slovenského komorného divadla

Scénu, stavbu, osvetlenie, zvuk, rekvizity, kostýmy a parochne pod vedením Karola Čičmanca, Petra Klaudínyho a Mariána Frkáňa realizovali: Mária Brachňáková, Zuzana Jankešová, Nina Malková, Soňa Mušáková, Anna Paulovičová, Juraj Bojnický, Jaroslav Daubner, Vladimír Kubis, Dušan Gabona, Peter Pecko, Miroslav Kopas, Daniel Kovalčík, Ján Kurhajec, Zdeněk Polášek, Matej Neradil, Matej Zachar a Peter Bartoš.

Daniel Žulčák

osoby a obsadenie

Anna	Kamila Antalová
Leonardo	Daniel Žulčák
Martin	Ján Kožuch
Jaime	Tomáš Grega a. h.
Ibáñez 1	Tomáš Mischura
Ibáñez 2	Michal Gazdík
Rufina	Zuzana Rohoňová
Diego	Jaroslav Kyseľ a. h.
Carlota	Nadežda Vladařová
Felisa	Lubomíra Krkošková
Mauricio	Tomáš Tomkuljak
Señor Roca-Ricardo	Viliam Hriadel a. h.

Bol španielsky dramatik, scenárista, režisér, humorista a divadelný historik. Jeho plné meno bolo „Jose Joaquin Francisco Caraciolo Isaac Cesáreo Santa Lucia a Santísima Trinidad López Rubio“. Jeden z najvýznamnejších španielskych dramatikov komediálneho žánra minulého storočia, bol už za života považovaný za klasika. 20. storočie prežil takmer celé - narodil sa 13. decembra 1903 a zomrel 2. marca 1996.

V jeho rodisku, v malom prístavnom mestečku Motril bol jeho otec starostom, no krátko po narodení sa celá rodina presťahovala do neďalekej Granady, kde prežil celé detstvo. Otec ako štátny úradník striedal miesta svojho pôsobenia, tak sa rodina presťahovala do Madridu a neskôr do Cuenca. Počas štúdia práva na Univerzite v Madride sa zoznámil s mladými umelcami, ktorí neskôr formovali španielsku literatúru, výtvarné umenie, či hudbu. Rubio úspešne ukončil štúdium práva, ale aktívne túto profesiu nevykonával, po celý život sa venoval výlučne umeniu. Roku 1927 založili mladí španielski intelektuálni umelci skupinu Generácia 27. Spájala ich príbuznosť veková i názorová, cítili potrebu zmeny, vnímali stagnáciu predchádzajúcej generácie. Najvýznamnejšími predstaviteľmi boli Federico Garcia Lorca, Miguel Hernández, Salvador Dalí, Oscar Domínguez, Luis Buñuel, či Pablo Neruda. José López Rubio začal intenzívne písať a práve v roku 1927 vydal svoj prvý a jediný román Roque six, ktorým získal uznanie Generácie 27 i celej španielskej spoločnosti. Román sa stal bestsellerom a autor sa stal z večera do rána slávny. Intenzívne sa začal venovať divadlu. Spolu s Eduardom Egartem napísali dve divadelné hry, ktoré sa dočkali významného ohlasu kritiky i verejnosti, hrali sa v Španielsku, Portugalsku, Argentíne a dokonca v anglickom preklade v Londýne. V roku 1927 sa stala ešte jedna významná udalosť, ktorá zmenila Lópezovi Rubiovi život. V Hollywoode mal premiéru film Jazzový spevák režiséra Alena Croslanda s Alom Jolsonom v hlavnej úlohe. Film po prvýkrát prehovoril, Amerika mala pred sebou víziu nového umenia a nového veľkého biznisu. Hollywoodski producenti hľadali nové tváre pre novú profesiu scenáristu a dialogistu a pre produkciu zvukových filmov v španielskom jazyku. Mladý a úspešný spisovateľ José López Rubio ponuku prijal a od roku 1930 do roku 1935 pôsobil v Hollywoode. Spočiatku pracoval pre spoločnosť Metro Goldwyn Mayer, neskôr prešiel do spoločnosti Fox. Jeho osobným priateľom bol Charlie Chaplin,

Daniel Žulčák, Nadežda Vladařová,
Kamila Antalová, Tomáš Grega

Lubomíra Krkošková

spolupracoval so Stanom Laurelom, Oliverom Hardym a Bustrom Keatonom. Návrat do Španielska mu prekazila občianska vojna, domov sa vrátil až v roku 1939 po štvorročnej scenáristickej epizóde v Mexiku a na Kube. Návrat z Ameriky bol oneskorený, ale o to veľkolepejší, veď sa vrátil filmár s americkými skúsenosťami. Ihneď dostal množstvo ponúk, ktoré naplno využil. V štyridsiatych rokoch napísal množstvo filmových scenárov, šesť filmov dokonca sám režíroval. Roku 1949 uviedol veľmi úspešnú divadelnú hru Alberto. Naplno sa začal venovať divadlu, každoročne napísal niekoľko divadelných hier, k filmu a neskôr k televízii sa vracal sporadicky. Roku 1954 získal Národnú divadelnú cenu a v roku 1983 bol slávnostne inaugurovaný do Kráľovskej akadémie španielskeho jazyka. Rubio bol tiež prekladateľom, preložil diela Moliéra, Oscara Wilda a Arthura Millera. Poslednú etapu svojho života prežil ponorený do dokumentačnej práce. Pracoval pre Dokumentačné stredisko múzických umení Andalúzie. Zostavil dvojzväzkový Katalóg španielskych hercov devätnásteho storočia, Katalóg divadelných recenzií. Pracoval aj po deväťdesiatke, až do smrti bol ponorený do prípravy španielskej divadelnej encyklopédie.

Róbert Mankovecký

Tri otázky pre Romana Brata

Čím vás zaujal tento text?

José López Rubio bol všestranný dramatik. Nejaký čas pracoval aj ako scenárista v Hollywoode. Teda môžeme konštatovať, že film ho výrazne ovplyvnil a na jeho textoch to aj vidieť. Sú príbehovo silné, konanie postáv je prirodzené a vierohodné, dialógy dostatočne dramatické. Takýmto textom je aj hra Mŕtvi to vidia inak. A má ešte niečo navyše: obsahuje transcendentálne prvky, ktoré mám rád v každom druhu literatúry.

Čím vás zaujal tento dramatik?

José López Rubio sa v Španielsku pokladá za klasika 20. storočia. Je akosi ikonou dramatickej tvorby a divadlá s veľkou istotou siahajú po jeho hrách. Nesú v sebe nadregionálny a nadčasový kód, posolstvo, ktorému rozumejú diváci bez ohľadu na svoj pôvod. A to je dobre. Svedčí to o jeho dramatickom majstrovstve spájať španielsky spôsob života s univerzálnym všeľudským vnímaním sveta.

Čím je pre vás zaujímavé Španielsko?

Krajinu a ľudí v nej žijúcich si môžete skutočne zamilovať len vtedy, ak sa na ňu dokážete pozeráť triezvymi očami. Teda ak sa zbavíte apriórnych schém, ktoré ste si kedysi vyvolidli alebo vám ich niekto podsúval, a ktorých sa držíte. Španielsko ako každá krajina má svoje prednosti aj svoje slabiny. Intenzívne som ho spoznával vyše tridsať rokov. S odstupom času konštatujem, že ma na ňom baví predovšetkým jeho nefalšované človečenstvo, ktoré tam cítim, všadeprítomná prirodzenosť a autenticnosť. Španieli prechádzali v dejinách mnohými peripetiami, nie vždy sa im darilo, no dokázali sa s nepriazňou osudu popasovať a vygenerovali si svoju nezameniteľnú identitu. Dnes síce kráčajú ako aj iné národy cestou celosvetovej globalizácie, no ani náhodou neopúšťajú to najvzácnejšie, čo ich robí jedinečnými: svoju kultúru a tradície. Pokojne by sme sa mohli nechať nimi inšpirovať.

Roman Brat vyštudoval v rokoch 1977 – 1982 odbor slovenčina – španielčina na FFUK v Bratislave. Po ukončení štúdia nastúpil do Literárnej redakcie Slovenského rozhlasu, kde pôsobil viac ako dve desaťročia. Od roku 2008 pracuje ako dramaturg hranej tvorby v Slovenskej televízii. Venuje sa prekladu diel španielskych a latinskoamerických prozaikov a dramatikov a pôvodnej prozaickej tvorbe pre deti a mládež.

Tomáš Mischura, Michal Gazdík

Tri otázky pre Lubomíra Vajdičku

Čím je pre Vás zaujímavý tento divadelný text?

Ešte nikdy som neinscenoval hru, v ktorej by po scéne chodili a viedli dialóg mŕtvi. A pritom už v najstaršej zachovanej hre, v Aischylových Peržanoch, vystúpi na scénu (vtedy to nebola scéna, ale to, čo dnes nazývame orchestra) mŕtvy kráľ Daireios, aby povzbudil v nešťastí svoj národ, alebo u Shakespeara Hamletov otec, ktorý, tiež ako duch, príde požiadať svojho syna, aby vykonal pomstu. Inscenoval som síce Macbetha, ale

v tom predstavení videl Macbeth ducha zavraždeného Banqua bez toho, že by ho videli aj diváci. Nuž a teraz mám na javisku štyroch mŕtvych, ktorí sa nechtiac dostali na „druhý breh“ (tak sa hra Mŕtvi to vidia inak volá v origináli) a keď vidia, ako sa správajú ich živí pozostalí, stratia akúkoľvek chuť vrátiť sa do života. Je im dobre spolu – ako mŕtvym – a mne je s nimi tiež dobre. Ale život mám rád.

Čím je pre Vás zaujímavé toto (naše) divadlo?

Ako dobre, že ste mi položili prvú otázku o hre, ľahšie sa mi odpovedá na druhú o tomto (vašom, ale trochu aj mojom) divadle. Predstavujem si, ako by to asi bolo, keby všetci tí, o ktorých tak často a radi hovoríme spolu s kolegami – aj s tými, čo už nemali možnosť stretnúť sa s nimi, alebo byť s nimi na javisku (s tetou Naďou, Tiborkom, Emílom, Katkou, Jarom, Elenou, Bubom, Jožom, Jožkom, Gitou, Maricou, Danou) – zasadli do hľadiska a my by sme im predviedli svoju prácu. Čo by povedali na súčasné inscenačné trendy, čo by povedali na vynovenú budovu, čo by povedali na našu hru a na predstavenie? Chcel by som to zažiť tak, ako je to v našej hre. Ale ani v nej živí mŕtvych nevidia. Ja ich občas stretnem. Na javisku, v zákulísi, v šatniach, v bývalom kruhu, no a v bufete, samozrejme. Nie, zatiaľ mi nešibe. A zabudol som dodať, že iste by všetci boli radi, že toto (vaše, ale stále trochu aj moje) divadlo má súbor, z ktorého srší pozitívna energia.

Čím je pre Vás zaujímavé toto (naše) mesto?

Ak raz niekto strávil dlhší čas v Martine, v tomto (vašom) meste a ešte k tomu pracoval dlhšie aj v divadle, nesie na sebe pečať, ktorá sa nedá zotrieť. Nepodnikám teraz veľké výpravy po meste, iné povinnosti ma nútia sedieť pri počítači (keďysi sa hovorilo za písacím stolom), ale – ešte raz vďaka za Vašu prvú otázku – vo virtuálnom svete vidím staré dámy, potomkyne významných martinských rodov, ako živia v suterénnych bytoch svojich vlastných domov a na prechádzke si odtrhnú mladú žihľavu, lebo žihľavová omáčka je zdravá, ale predovšetkým je lacná, alebo stretnem maliara Bazovského ako vystrojený ako turista v poštópaných pumpkách („... nech sa štát za mňa hanbí...“) ide na Oravu a z plošinky osobného vagónika si potom skicuje oravské vršky a chalupy, alebo v taxiku zo stanice sa mi vždy vybaví Igor Galanda („... keď bol v Martine richtárom ujo Fraňo, boli v Martine taxíky, lebo ujo Fraňo taxík potreboval, ale tento...“ – meno vynechávam, menoval zlopo-

Zuzana Rohoňová, Kamila Antalová

vestného martinského papaláša – „... ved' sa naňho pozrite – ten taxik nemôže potrebovať.“) Alebo si spomeniem na prvomájové sprievody, nie tie z divadelného obdobia, tie sme viacmenej nebrali vážne, ale tie z päťdesiatych rokov, z ich budovateľského po hluchého rozjasaného optimizmu mi ešte stále behá mráz po chrbte. A celkom sa mi páči, že sa popred divadlo premávajú na skejtbordoch alebo bicykloch mladé Nórkky, budúce lekárky a Martinčania posedávajú a diškurujú na kaviarenských terasách a trochu mi je ľúto, že toto v mojom detstve nebolo. Ale boli sprievody.

Lubomír Vajdička vyrástol v Martine. V roku 1968 absolvoval divadelnú vedu na Divadelnej fakulte Vysokiej školy múzických umení v Bratislave. Hneď po absolutóriu nastúpil ako režisér do martinského Divadla SNP, kde pracoval až do roku 1983, keď prešiel do Činohry Slovenského národného divadla, tam pracoval až do roku 2010. V rokoch 1982 – 1983 bol na polovičný úväzok zamestnaný v Národnom divadle v Prahe. Hostoval v ND Praha, ND Brno a NDM Ostrava a vo viacerých slovenských divadlách. Od roku 1986 vyučuje na Divadelnej fakulte VŠMU, je vedúcim katedry réžie a dramaturgie. Od roku 1991 je docent, od roku 1997 profesor. Jeho ostatnou réžiou v Slovenskom komornom divadle bola Pavlacova adaptácia knihy Jána Roznera Sedem dní do pohrebu, ktorá získala v ankete slovenských teatrológov a kritikov cenu Dosky za najlepšiu inscenáciu sezóny 2011/2012.

Program k inscenácii **Mŕtvi to vidia inak**
zostavil Róbert Mankovecký
foto: Branislav Konečný
fundraising a reklama: Soňa Buckulčíková
layout bulletinu: Ivan Bílý
tlač: P+M Turany
cena: 1 €.

Slovenské komorné divadlo
Divadelná 1, 036 80 Martin
Tel.: 043/ 422 40 98 (spojovateľ)
www.divadlomartin.sk

riaditeľ: František Výrostko
umelecký šéf: Lukáš Brutovský
šéf výpravy: Jozef Ciller

Zriaďovateľom Slovenského komorného divadla je Žilinský samosprávny kraj.

Ján Kožuch, Tomáš Tomkuljak

Generálny partner

Partner inscenácie

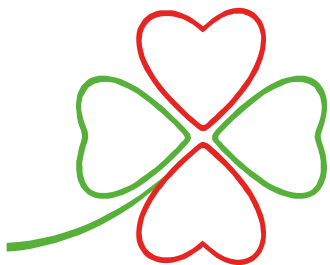
NADÁCIA
Slovenskej sporiteľne

SKANSKA

Partner inscenácie

Partner inscenácie

**Nadácia
ZSNP
a
SLOVALCO**

Vitajte v rodine Mercedes-Benz

Už od 19 999,- €*

Premýšľali ste niekedy nad tým, či by nemohli byť ozejstné sexice medzi autami aj praktické? Aby ste nemuseli vyrážať na lov sami? Toto je naša odpoveď: **Nová Trieda CLA Shooting Brake**. Neuveriteľne použiteľný estetický zážitok. Zvonka aj vnútri.

Navyš je v cene vozidla zahrnuté:

- havarijné a povinné zmluvné poistenie na 3 roky od spoločnosti Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s.,
- servis na 6 rokov alebo do 160 000 km.

Vyskúšajte si harmonickú praktickosť ešte dnes.

MOTOR-CAR Martin s.r.o.
www.mercedemartin.sk

* Cena 19 999 € sa vzťahuje na Mercedes-Benz A 180 sedan. Nová Trieda CLA Shooting Brake od 28 499 €. Ceny sú uvedené vrátane DPH. Trieda CLA Shooting Brake: kombinovaná spotreba paliva 7,1 - 4,0 l/100 km; emisie CO₂ 165 - 105 g/km. Ilustračné foto.

RAJ

na dosah
exotické zájazdy

 TUI ReiseCenter
www.stahl.sk
INFOLINKA +421 43 2388766
[facebook/stahlreisen](https://facebook.com/stahlreisen)

WACHUMBA DETSKÉ TÁBORY A ŠKOLSKÉ POBYTY

WWW.WACHUMBA.EU

Native
School of English

~ Všetko pre vašu angličtinu

www.nativeschool.sk - info@nativeschool.sk
0904 159 951

JHS s.r.o.

➤ **ZNALECKÉ POSUDKY**

z odborov

stavebníctvo, elektrotechnika, strojárstvo, ekonómia a manažment, ekonomika a riadenie podnikov, bytové zariadenia, energetika, bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, keramika, koža a kožušnicke výrobky, obuv, textílie, drahé kovy a kamene, klenoty, hodiny, doprava cestná, priemyselné vlastníctvo, strelné zbrane a výbušniny

➤ **ENERGETICKÉ AUDITY**

objektívne posúdenie nákladov na energie, optimalizácia spotreby a návrhy opatrení

➤ **DODÁVKY VODOMEROV**

suchobežné, mokrobežné vodomery

Kontakt:

Sládkovičova 10, 036 01 Martin

Tel.: 043/4222 628, FAX: 043/4308 311

e-mail: jhs@jhs.sk, web: www.jhs.sk

Riešenie.

V papieri ukrývame prírodu.

Zjeme v krajine, ktorú si vážime. Krajina nám dáva našu základnú surovinu – drevo – a tiež vodu toľko potrebnú pre život a naše fungovanie. Na opätku odobierame drevo z dobre obhospodávaných lesov a voda za našim podnikom je taká čistá, že v rieke Váh žijú raky a množstvo rýb, ktoré sú indikátormi čistoty vody. Sme súčasťou tejto krajiny, prírody, spoločnosti, sme súčasťou histórie, vývoja a pokroku.

Ako stabilná spoločnosť dbajúca na špičkovú kvalitu svojich výrobkov ruka v ruku s trvalo udržateľným rozvojom vieme, že naša cesta – cesta zodpovedného podnikania – je tá správna. Už 130 rokov.

Mondi SCP, a. s., oslavuje v roku 2010 už 130 rokov priemyselnej výroby papiera v Ružomberku.

SOLUTIONS.
FOR YOUR SUCCESS.
www.mondigroup.com

Časopis plný trendy nápadov

Nájdete nás aj na www.trendybyvanie.sk
alebo na našej facebookovej stránke **Trendy-Bývanie**

Euroline computer s.r.o.

Svätoplukova 1, 036 01 Martin 043/422 47 71

VANKO +
LECHAN
= **VL**

UŽ OD ROKU 1997

www.vlmedia.sk

Hlavný mediálny partner

TULIP
CENTRIN

X
RÁDIO EXPRES

Divadlo podporili

Mediálni partneri

